

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZÁMKESZTOI SZÁLLÁS :
belső magyarutca 408 szám alatt.

Megjelen a lap hetenkint négyszer u. m. Vasárnap, Kedden, Csütörtökön és Szombaton.
Ara évnegyedre 3 ft o. 6. Hirdetési ár: négyhasábas sorért először 7 kr, másodszor 6 kr, harmadszor 5 kr. o. 6. s minden hirdetés után 80 kr helyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

KIADÓ-HIVATAL :
Középutca, STWIN J. könyvkereskedés.

Syllogismus.

Midőn a külön erdélyi országgyűlést megpendítették, nem mulattak el fölkiáltani: „hogy oda a perduellio rettenetes büne nélkül nem mehetünk, sem követet nem küldhetünk.” Már ma — ha a „Presse” tudósításának hitelt adhatni — nem lesz erdélyi gyűlés — mi úgy is csak hidul akart használni a birodalmi tanácsba; hanem mellőzve a hidat, egy szökéssel át akarják oda Erdélyt ugratni. Ez borzasztó ugrás lenne, hasonló azéhoz, ki szilárd köszikláról, hol megtörnek a tenger hullámai, egy csalta fény után bengrik a tengerbe; de borzasztóbb azénál is, mert így nemcsak magunk veszünk el, de elvesztenénk egy szabad nemzeti életet, el egy szép hazát, s a szent István koronáját az Ocean megmérhetetlen mélységébe sodornók; s nem lenne okunk félni: hogy Bécsben ezen öngyilkossági tényünket valaha „elavult ősi intézvénynek” nevezzék. Ellenben, ha valaha a rabság jármában elgörbült ivadékok szabadságért imádkoznak; mint változhatatlan alaptörvényt fogják felmutatni a nyomorultnak: hogy az ősapák 1861-ben feladták ezredéves alkotmányukat, megmaradásuk palladiumát, s magukat, és maradákaikat ellenségeik kegyelmére bizzák mind az idők végeig. Jegyezzük meg ezt jól!

Miután a bécsi kormány — mint látszik — reményli, hogy Erdélyt a birodalmi tanácsba behúzza, s ezáltal utat tör arra — mire minden intézményei irányozvák — hogy így idővel Magyar, Horvát-, Tót-, Dalmátországot a maga lábai alá vonhatja, tüzzünk ki egy kérdést: bemehet-e valaki azon birodalmi tanácsba a szent István koronája alól, a maga királyi iránti hűségének sérelme nélkül? Hogy ezen kérdésre megfellehessünk, állítsuk fel ezen alkotmányunk lelkeiből merített elvet: Magyarország felséges királya, és minden népei egy megoszolhatatlan egéssé, a nemzetet képezik; a nemzet lelke saját alkotmánya, alkotmánya szerint pedig ezen nemzet csak saját magától függ. Innen, a ki Magyarországot saját magán kívül másnak alárendeli, az elárulta a királyt, mert ennek koronáját, függetlenségét, következőleg hatalmát, és dicsőségét idegen érdekeknek alárendelte; de megfosztotta, királyságától is; mert egy nem létező nemzetnek nincs királya; s ha nincs független Magyarország, nincs független magyar király! pedig a magyar királyság 861 éves, és mégis fiatal, története gyakran borus ugyan, de szép és nagyszerű, minő csak egy Görögországnak, s egy Rómának lehetett; királyi széke a szabadság közikláján, s így a népek bizalmán és szükségén épült, midőn az osztrák császárság csak 56 éves mégis vén, történet nélkül.

Még egy atyafias elvet! A nemzetnek, és így a királynak és népnek, valamint az összes Magyarországnak jelvénye a szent korona; a szent koronának pedig — mióta 1848-ban a jogegyenlőség, vallás, nyelv, nemzetiség és rang különbség nélkül törvény által kimondatott, minden ember tagja, ki annak ege alatt született, és él; innen a szent korona iránt mindnyájunknak ugyanazon kötelességeink vannak. Legelső és legfontosabb kötelessége a korona tagjának az, hogy azt tartsa ép-ségben és szabadnak. Ezen fontos kötelességünknek fogva, nemcsak nem törekedhetünk a szent korona szétdarabolására, és leigázására, de ha más teszi, föl kell kiáltanunk ellene, legyen bár börtön, vagy halál jutalmunk! De oly lépést sem tehetünk, mi által jogot adnánk a bécsi kormánynak hazánk sorsa felett intézkedhetni; ily lépés lenne pedig, ha a birodalmi tanácsba követeket választanánk, vagy a netalán megválasztottak elmenének.

Az eddig mondottakból kitetszik, hogy a szent István koronájának tagja, legyen az magyar, román, szerb, szász, tót vagy bármi nemzetiségű, a birodalmi tanácsba a szent korona, és így a király iránti hűsége sérelme nélkül se követet nem küldhet, se el nem mehet; de minthogy vannak vastag kérgű lelkiismeretek, miket a lepocsékolat haza elfojtott

szózatát nem hat; folyamodjunk a positiv törvényhez, s mondjuk el, hogy a „H. K. I. R.” 14. cz. 2-dik §-a a hűtlenség esetei közé számítja: „Si quis evidenter se erigit, et opponit contra statum publicum Regis, et Coronae.” Már pedig — mint érintők — a király és az ő szent koronája közönséges törvényes állapotja ellen szegül nyilván az, ki a királyt, s annak koronáját idegenek gyámsága alá veti; ezt teszi pedig, ha a birodalmi tanácsnak szóval, vagy cselekedettel jogot ad Magyarországot, s az ehhez tartozó tartományok felett rendelkezhetni. Ne nevéssenek az illetők, mert a bűn — ámbár ma jutalmat, s elismerést nyerhet — ma is bűn, s bűn marad! s ezekkel befejezzük syllogismusunkat: hogy a ki a szent István koronájának tagja, s a bécsi tanácsba mégis követet küldene, vagy elmenne, az királyi iránti hűségét sértene meg.

Még egy őszinte szót azon urak engedelmeiből, kik a román és szász nemzet nevében Erdélyt a szent István koronájától elszakítani, s a bécsi miniszter lábai alá terelni iparkodnak; még pedig előbb a szász urakhoz!

Ha egy ábrándos román zugolódik a magyar ellen, s tán egyúttal — az ő álmai szerinti politikai változást kíván, annak mégis van valami értelme; mert tény az, hogy a magyar hivatlanul beszállott Daciába, s itt a román helyett Magyarországot alkotott. De önök uraim! egy készen elfoglalt országba jöttök, s itt a magyar királyoktól (jegyezzék meg jól, nem a római, vagy osztrák császároktól) oly szabadságokat nyertek, minőkkel eredeti hazájukban nem dicsekedhettek. Önök a magyar szent koronának — és semmi más koronának — tagjaivá váltak, s több joggal bírtak, mint bármelyik faj ezen korona ege alatt, önök ugyanis beldolgaikat függetlenül intézték, azon kívül az országos törvényhozásnak tagjai voltak közvetlenül, vagy közvetve mindnyájan; eljuthattak a legfényesebb országos hivatalokba; míg a magyar — ha egyszersmind nemes is nem volt, egy titoknokságon felül, a legjobb akarat, s a legsebbe képesség mellett sem juthatott, s a törvényhozásból, és a megyei vagy országos ügyvédek elintézéséből merőben ki volt zárva. Továbbá: önök magok mondják, hogy ad retinendam coronam hivattak az országba, kötelességük hát azon korona oltalma volna, mit szent István koronájának neveznek, mert akkor még nem volt fölfedezve a gesamt-Austria koronája. Önöket a Reichsrathból eltartottatunk nincs hatalmunkban, s nem is akarjuk; hivassák meg magukat egyen-egyen, szép kintintetés! eljuthatnak a Schmerling lovag ő excellenciája asztalához is; csak a jámbor szász népet ne csábítsák követválasztásra, mert azáltal honárulás és király-sértés vétkébe sodornák!

Már most a román nemzet vezéreire! Hogy a magyar hivatlanul idejött, s itt Magyarországot alakított, az szörő szóra valóság; de így tett minden nemzet Európában, s tán más világ részben is, sőt a rómaiak is azon a módon lettek volt urai ezen földnek. E volt az ország szerzés módja azon időben, s még azután is. Hagyjunk békét hát a birtoklás jogosságára, vagy jogtalansága kérdésének, mert így utoljára az egész emberi nemzetnek el kellene hagynia a földet, mert Ádám, és maradáka a farkasoktól, s más vadállatoktól foglalták azt; elégedjünk meg azzal — mit tagadni nem lehet — hogy minket egy ezred év egy néppé olvasztott, nekünk csak egy hazánk van, s kötelességeink egyek. Ha van méltó panaszunk egymás ellen, igazítsuk azt együtt alkotmányos uton, de ne vigyük perünket hazánk ellenségei elébe, kik díjúl nem kevesebbet, mint nemzeti létünk feláldozását kívánják.

Még egyet! Önök a nagy Hunyadi, s fiát a nagy királyt az önök fájából származtatják; engem azon nagy lelkek származásáról még gr. Teleki József is homályban hagyott; de lettek légyen ők románok, vagy magyarok, igaz az, hogy a miénk voltak ők, s igaz az, hogy a szent István koronáját, annak épségét, és szabadságát, ember buzgójában nem védte, mint ők; s az is igaz, hogy Magyarország sem az előtt, sem az után boldogabb és di-

csőbb nem volt mint a Hunyadiak korában, mert egy volt az ország, szabad és hatalmas. Az Isten azért küldi a nagy embereket, hogy példájukat kövessük; azért ha a Hunyadiak nemzete, s örökösei akarunk maradni, akarjuk azt, mit ők akartak: t. i. egy megoszolhatatlan s minden külső hatalomtól független Magyarországot!

Tóth László.

Kolozs, nov. 22. — Folyó év nov. 8-kán ránk nézve nevezetes közgyűlésünk volt. Öt év óta nem választottván majorsági-pénztárnok, s most élni kívánva választási jogával e közgyűlés, ez állomást ma más személylyel töltte be; fertálykapitányok is választottak, mely állomások a június 6 ki alkotmányos tisztújításkor nem töltették be.

Mielőtt a választáshoz fogtunk volna, a tanács kinyilatkoztatta törvényes joga megővése végett, hogy az 1848. XXIII. törvényekből következtetve, a régibb törvényes gyakorlatól eltérőleg a választatni indítványozott állomásokra, választani csupán az ő jogköréhez tartozik; mindazonáltal, e jelen esetben, előtte fontos okokból, e jogát kívánja osztani a közgyűléssel, csupán régi gyakorlat s az idézett törvény által sem korlátozt kijelölést fogja igénybe venni. A három kijelölt közül közfelkiáltás utján eddigi orátor Kecskés Demeter (román) választatott el pénztárnoknak s helyette testvére Kecskés János titkos szavazattöbbséggel orátornak. Az öt fertálykapitány közül négy közfelkiáltás, egy pedig titkos szavazattal választottak el.

Kecskés Demeter a nép ohajtását tolmácsolni kívánva — indítványozta, hogy mivel az adógyűjtő ur öt év óta viszi terhes hivatalát, helyette választassék más. Mely indítványra határozott: hogy mivel mi, mint alkotmányos hatóság, a mostani adórendszert törvényesnek eddig el nem ismertük s az adót sem nem kezeljük, sem kezelni nem fogjuk: azért adógyűjtőt nem is választhatunk, ha magunkkal ellenkezésbe jöni nem akarunk. Sőt ha még valami felháborítást, kárpótlásra szolgáltatók is a város, azzal sem érzi magát terheltnek, mivel az adót az adó inspector kezelte s kezeli, s ő is számoltatja az adó minden neméről.

A tordai sötétség egy átirata alkalmából vitakozás tárgyává tetett, hogy az útesítés s minden más ehez hasonló közmunka s egyéb keblbi terhek a birtokra, személyre, vagy marha számára vetessék ki. Egy bizottmányhoz lön utasítva erről tervet dolgozni ki s a gyűlés eleibe adni.

Az ősön elhala idei június 6-dikán beválasztott alkotmányos román tanácsosunk Popovics (Prodán) János. Román testvéreink nagyon gyanakodólag vigyáznak, nehogy ez állomás magyar által töltsék be. Némelyek úgy vélekednek, hogy az összes választóképes polgárságnak kell választani, mint az általános tisztújításkor történt; mások a tanács által kívánnak helyettesíteni; legtöbben a tanács és kommunális tagjai által közösen kívánják a választást végrehajtani — miután a tanács a bármás kijelölést megette.

Gazdászati állásunkat illetőleg irhatom, hogy gabonánk csak annyi termett, a mennyivel e város népe a jövő márcziusig alig éri meg. Marháinkat kóst-készletünkkel kitéltethetjük, mivel tavalyról is maradt, kivált ha a tél hamar nem áll be s tavasszal korán mehet füre a marha. Lefolyt szüreteinkről annyit irhatok, hogy mézszüretünk sep. 11-kén folyt le; a lépesméznek vedrit 6 uj forintot fizette Kolozsvárról Fröhlich ur. Ez év a mehekre és mézelésre nézve silányul ütött ki, alig 90 vedret adhattunk el. — Borszüretünk oct. 23-dikán kezdett s egy pár nap alatt le is folyt; 4—5 ezer vedernyi must szüretett el, tebat 1/3-al kevesebb mint máskor; vedre a gyengébb bortermő hegyekbeli mustnak 80—90 uj kr, a jobb helyeken termetté 1 frt 5—10 kr; egy pár gazda 1 frt 20 kron is adott el. Vevő kevés volt. Minőségre nézve általában jobb a termés, mint közlebbi években volt; a leggyengébb must cukor-tartalma 9—10 fok közt állt, a közepesé 11—12, a legjobbé 13—14 fokú volt.

Székely bányataji.

Egy magyar titkos tanácsosnak 1860. október 20-ka után a bécsi kormánynak adott tanácsa.

(A M. Sajtó után.)

Azon válságos helyzet, melybe az osztrák birodalom s vele a magyar koronához tartozó országok és népek 1780. óta, egy gyakorlatiatlan, s a legnagyobb mértékben hibás kormányzati rendszer miatt már most harmadszor sodortattak, és a melyeknek kellő szempontból tekintésére s illő méltatására nekem, ki életem javát immár leletem, váltig volt alkalmam: de másfelől a legitimitás, Magyarország és a magyar korona történeti jogai és egy a népek javát őszintén előmozdító szabadelvű állampolitika iránti hajlaimaim, hitem s meggyőződéseim elutasíthatlan kötelességemmel teszik, hogy Erdélynek a közbirodalomhoz, s közlebből Magyarországhoz való jövő állását illetőleg, mint azon országoknak fia s népeinek és közviszonyainak a történetekből, huzamos évi közszolgálatból és magából a gyakorlati életből ismerője, ő Felsége kormányát, némely, legközelebből

minket érdeklő, ezért leginkább általunk ismert körülményekről felvilágosítani magunknak szabadságot vegyünk. És ezzel leginkább a közbizalomnak, Magyarországnak és Erdélynek, de egyszersmind a függőben levő kelet-európai kérdéseknek, a dunamelléki népek belnyugalma, szabadsága és jövő civilizációjának érdekében kívánok szolgálatot tenni; nem valamely befolyásos állásra való vágyásért, vagy népszerűségért teszem azt, a mire nem vágyom, és a mire azok, a miket mondandó vagyok egyáltalában nem is alkalmasok, hanem mint polgára a közállamnak s hazámnak hű fia, kötelességem teljesítése által lelkiismeretemet kívánom megnyugtani, elbáritván magamtól azon jövődében tán támasztható szemrehányást, hogy a mikor ideje volt az igazat nyíltan kimondani, azt akár félelem, akár kímélet miatt tenni elmulasztám. Magyarországnak az idő próbáló viharait szinte egy évezredig kiállt, többször s ugylátszik legközelebből tán utóljára felforgatott, de hosszas és hiú kísérletek után ismét visszaállt a legfensőbb elhatározott régi alkotmány-rendszerének végleges újjászervezése s illetőleg ismét visszaalakítása külsőben, nézeteimet éppen a legmagas helyen tartózkodás nélkül ki nem mondani, felség- és hazasértésnek tartanám. Hallgatassék meg aztán szavam vagy ne, azzal nem tépelődöm: én a trón és dynastia, hazám és Istenem előtt igazoltnak hiszem magam; mint egyszerű honpolgár többet nem tehetek, de ezt tévén, magamtól jövőre nézve minden felelősséget nyugodtan elutasíthatok.

Magyarországnak a fennfoglalt kérdésre t. i. a két ország egymáshoz való viszonyára nézve van világos írott törvénye, melyet a két ország legitim törvényhozása a törvényesen uralkodó fejedelem beleegyezésével hozott, és a mely életben volt, annak törvény útján kívüli felfüggesztéseig. E törvény oly szent, mint bármelyik a Sz. Istváné, Kálmáné, II. Endréé, I. Ferdinándéi közül, teljesítessék hát, vagy újból leendő indítványozás alapján módosítások országgyűlésen. A kormány kiindulás-pontjának — nézetem szerint — ennek kell lenni. Egyedül ez óvja meg a népek keblében a törvény iránt élő kegyeletet, ez adja vissza az elvesztett bizalmat, ez eredményez kibékítésre való közhajlandóságot. Valóban, az én felfogásom s dogmáim szerint, a legitimitás minden kellékével bir Magyarországon azon jogigénye, hogy saját koronaterületét, alkotmányos épsége, saját törvényhozása és keblé önkormányzata, a magyarországi 1723-diki 1. és 2. a 1791. 10. és 12. az erdélyi 1744. 3. és 1791. 1—6. törvényezikben kifejezett s az osztrák házat úgy mint Magyarországot és Erdélyt egyik mint másik részről felbonthatatlannal egyesítő pragmatika sanatio értelmében most és teljesen, a restitutio in integrum törvényes axioma teljértékéig visszaállítsák; valamint szintén azon kívánsága is, hogy Erdélynek a magyar koronával való teljes egyesítése, az ő magyar királyok korabeli állapot analogiája, az 1691-diki Leopoldi kötelezet megelőzőt 1688. május 9-én kelt országos nyilatkozvány, az 1791-ki és 1841/3-ki országos kifejezett közokmányok, és az 1847/8-diki magyarországi VII. és erdélyi I. t. czikk értelmében a küszöbökön álló alkotmány visszaállítás alkalmával, mint bevégzett tény s a törvényhozás újabb állapotnyilvánítása nélkül meg nem másítható törvényes állapot tekintessék s ismertessék el. Ez, nézetem szerint, egy oly politikai szükségesség, melyet az idézett törvények kívül a dynastia és birodalom legmagasb érdekei, a magyar korona nemzetjogi sérthetlensége, a magyar nemzet közértelem, sőt a nem-magyar népek jól felfogott érdekei is, ezeken kívül számos történeti és diplomatikai adatok s Ausztriának mostani válságos helyzetéből ez uton, nagy veszteségek nélkül egyedül lehetséges kibontakoztatása bőven igazolnak.

Constatírozott tény az, hogy ezen elismerést az összes magyar nemzet közértelem egy szívvel-lélekkel öbajtja, reméli, követeli, s e nélkül úgy megnyugtatta soha sem lesz, hogy egy európai confligatión esetében — mi könnyen s hamarabb mint vélnök, bekövetkezhetik, s a minek elfordítására úgy lehet, a magyar korona összes népeinek, de leginkább a magyarok önfeláldozó hősiességére szükség lesz, vagy: vitam et sanguinem! Magyarország ebbeli érdekeit bővebben fejtegetni nem feladatunk; elemzéseim legkivált az erdélyi viszonyokra szorítkoznak.

Vegyünk az itt élő nemzetiségek érdekeit rendre vizsgálat alá. A szászoknak, a kinek a magyar korona földet és ezzel hazát is, a magyar királyok bőkezűsége pedig szabadságokat és alkotmányos jogot adott, az ellen, hogy ezen korona közvetlen ortalma alá visszamenjen, kifogása nem lehet a nélkül, hogy joga származását meg ne tagadja, ősi királyaink szent emlékeztetése iránt hálátlan s új hazájára iránti kötelességeihez hűtlen ne legyen. De hogy ilyesmi e körül néző és értelmes nemzetűl távol is van, mutatja az, hogy az 1848 ki egyetemes törvényhez municipalitásának fenntartása, kikötése s illetőleg kérése mellett készséggel járult. Annak, hogy később erős igazságok következtében ebbeli nézete megváltozott, nem annyira az ő, mint vezetőik büne. Azonban erre, éretten megfontolván a dolgot, nincsen is oka; mert az ő municipalitása az unió mellett éppen úgy visszaállítható s az ő hozzájárulásával teendő alkotmányos módosításokkal úgy fenntartható, sőt — gyámolítottván igazai a magyar nemzet rokonszerve által — tán még inkább, mintha Erdély külön állana, s a szász nemzet hisztóriájának azon fényes korszakát láthatja ismét megújulva, mely a mohácsi vész előtti magyar királyság korára esik, a mely időkből valók az ő legszebb szabadságai, polgári jogait és autonómia kifejlesztésének sarkalatos alapjai. Az örmény velünk magyarokkal jogban és érdekekben egy; ő bensőleg simul mihozzánk s mi nagyra becsüljük s viszonzóul tudjuk ezen német rokonszeret; ő fátarkarokkal megy Magyarország karjai közé, hol Krassó, Temes és Torontálmegegyben s a tősgyökeres magyar városokban számos véreire, e fölött az összes magyar nemzetben igaz testvére talál. A zsidónak lelkiismeretét a magyar alkotmány tudni fogja tisztelni; ő ezt kétségkívül a mi keresztény szokásainkhoz való simulással viszonzandja, polgári tekintetben pedig, mint más miveltségekben, lassankint megszűnik az ártók netalán létező idegenkedés, s nem lesz ok arra, hogy a polgári jogokban őt is másokkal egyfor-

mán részesüljenek, kivált ha az ország közintézményeivel és a nekik hazát adó nemzethez benső s igaz rokonszereteket tettekben mutatják ki. A román, ha megfontolja, hogy az ő magyarországi vérokonaival való egyesítése számát 2,000,000-ra emelvény, ezáltal erejének s polgári jólétének kezesége még sokszorozódik, ha számbaveszi, mily szabadságok s a népeknek mily kedvezők Magyarország alkotmányos institúciói, ha felfogja azon különbség erkölcsi értékét, a mi van oly alkotmányos jogok között, melyeket 15,000,000 politikailag érett, fényes történettel bíró s még fényesebb jövőre bízott nemzet biztosít és védelmez, és azon engedmények közt, miket muló czélakért, pillanatnyi kegyelem vagy saját érdekében kiszákmányoló külfelbolyás ad, s mihelyt tetszik, megint elvesz. Végre ha megfontolja, hogy a magyar alkotmány a magyar korona ortalma alatt élő minden népeknek nemzeti, köznevelési, vallási, tudományos és társadalmi kifejlődésére nézve a legszilárdabb törvényes kezeségeket nyújtja, mit a holnap nap, egyesek szeszélye vagy miniszteri változás meg nem változtat — akkor bizonyára a román sem fogja az egyesítés bevégzett tényét magára nézve károsnak vallani, annálkevésbé, mivel csak így bizonyíthatja be azt, hogy czélja nem felforgatás de a legitimítás, hogy ő, a kivel az alkotmányt élvező nemzetek birtokukat s jogaikat a legnemesebb szabadsággal csak az imént osztották meg, nem akar saját felszabadítást ejteni szolgátságra, nem akar uralkodóvá lenni akkor, midőn még az sincs constatio: ha tud-e maga szabadság lenni? Igen, csak így bizonyíthatja be, hogy vágyai a gyakorlati állampolitikai, a történeti jogok és létező törvényes állapotok által kiszabott határokon belül maradnak, s egy újabb forradalom s egy második tévelygés nem a nemzet értelmesei által elhagyott egyedül boldogulási út, hanem csak egy töredék, melyet elegendő elméleti készlet-séghány, politikai korlátoltság, s a közigazgatás és államkormányzat nehéz mesterségében való járálanság folyvást azon tév-hithen tart, hogy az országok határait okkal ok nélkül, tetszés és szeszély szerint bontogathatni, történeti jogosultságn, cultivált népeket éppen most, a közsabadsági fogalmak tisztulása és közössé válása korábban nyers erővel, az egyszerű többség alapján lakföldjükről elkergethetni vagy leigázhatni, létező, érvényes jogalpokon nyugvó államszerkeztet felforgathatni. Azonban ily nézetek túl és innen egyformán vannak, kikről alább többet.

És ezen nemzeti közértelem s közfelfogás egyenesen a magyar statusjog és történet rendíthetetlen alapján nyugszik. Erdély Magyarországtól egészen elszakasztva soha sem volt. A mikor Árpád fővezér Magyarországot, Tuhutum, az ő egyik alvezére Erdélyt szintazon időben hódította meg, s a sajátképeni foglaló utódai fővezéri s nemzetgyűlési engedély következtében egy közösen végezvített fegyvertény jogán bírták 1002-ig. Ekkor fejedelem az anyaországi vallását és intézményeit elfogadni vonakodván, fegyverrel kényszerített engedelmességre, s birodalma, mint legyőzött tartomány az anyaországgal egészen egyesített. Azóta Magyarország törvényei alatt élt, kielleneségtől a magyar korona védte, a közországgyűléseken érdekeit a vajdák, püspökök, székelyek és később szászok ispánjai, a főbísztek és városok követei képviselték; a magyar király nevezte ki közigazgatási tisztviselőit, a vajdákat és főispánokat, egy a felsőbb törvényűllő bírákat, egy vajda és olykor alvajda a — magyarországi nádorispán példájára — mint ambulans országbíró járt szerteszét az országban, s a király nevében hozott ítéletet a peres felek ügyeiben, melyek ellen azonban a királyhoz a fontosabb esetekben lehetett folyamodni. A székelyeknek és a II. Geyza alatt 1141—45 körül bejött, (bejövételük éve kritikailag nincs megállapítva) s Fejérvármegye déli részében az ugynevezett Fundus Regiuson meglepedett szászoknak saját, a király által megerősített ispánjok és ugyan általa részint helyben hagyott, részint engedményezett municipalitásuk volt, melynek értelmében keblé ügyeiket maguk intézhették, de a királyt mindkettő fegyverrel szolgált, a székely tör-adót, a szász kamara- és Szent-Márton-adót (Lucrum Camerae, Censur Cathedralis vagy Sancti Martini; az utóbót a papság) fizetett, s őket vagy a személyt képviselő vajdákat, ha fölkeresték, megvédelgelni tartoztak. A mohácsi vész s illetőleg a nagy-várdi 1538-ki szerződés, Budának I. Szolimán által 1541. elfoglalása, s helyette kárpótlásul Erdélynek Izabella kezére jutása, mindezek következtésül aztán 1556-ban Erdélynek Magyarországól különszakasztása által a két ország közötti hátszázados viszony megtárgult ugyan, a mennyiben azóta 1691-ig külön választó fejedelemség volt, de hozzávaló jogát Magyarország soha föl nem adta, sőt ezen elválasztásnak mindig ellene mondott, s a magyar koronának Erdélyhez való jogát, — melyet attól sem az ország, sem a fejedelem el nem idegeníthetett — számos törvény és fejedelmi levél kötött szerződés által biztosította, jelesen a Báthori Istvánnal (1571.), Báthori Zsigmonddal (1591.), Báthori Gáborral (1611.), Bethlen Gáborral (1615.) kötött szerződésekben; kormányférfiainak a két ország viszont egyesítése minden időkben egyik legfőbb törekvése volt, migem 1691-ben a december 31-ki Leopoldi Hitlevél értelmében a magyar korona ortalma alá visszamenjen, külön törvényhozási, közigazgatási és igazságszolgáltatási autonómiáját megtartotta ugyan, de a tökéletes egyesítés, az anyaországra való teljes vissza- és bekebelezetést mindkét ország állandó öbajtása volt, mit minden kedvező alkalommal kifejeztek, míg végre az: 1847/8-ki országgyűlésen V. Ferdinánd magyar király Ő Felsége előterjesztése következtében az addig alkotmányos nemzetek közakarata nyomán törvénynyé emeltetett, Ő Felsége által jun. 10-ki leiratában megerősített, július 10-én szentesített, az erdélyi országgyűlésen kihirdetett, sőt addig is, míg a részletek elintézték, ugyan Ő Felsége V. Ferdinánd király június 18-ki királyi parancslevele által a magyarországi nádor és felelős magyar miniszterium kormánya alá rendeltetett.

Ezen törvényes cselekvényt ignorálni nem lehet a nélkül, hogy az akkori magyar törvényhozásra árny ne boruljon, hogy meg ne rendüljön a király és korona tekintélye, melynek nevében és köztekintélye alatt ama törvény hozott, hogy a királyi szó szentsége, mely ama végzést törvény erejére emelte, csorbát ne szenvedjen. Sőt az — ki-

mondom egyenesen — bántaná a magyar nemzet közértelemét. (Folytatjuk.)

Bel- és külföldi szlávlapok a horvát és magyar ügyekről.

A Lembergben megjelenő „Dziennik Polski“, magyarul: „Lengyel napló“ nov. 15 ki számában a horvát országgyűléshez intézett legfelsőbb leiratot következő tájékozással vezeti be;

„A leirat azon ismert jelmondatra támaszkodik: „Salus reipublicae suprema lex esto!“ még pedig az államminiszter ur személyes képezeleti és fogalmi szerint. A pozitív jogoknak, a leirat szöszövege után, szorítkozniok kell a birodalom egyöntetű egészletére, s annak javára való tekintetekhez. A leirat tehát egyzertien visszautasítja a felirat kívánságait a háromgy királyság politikai öntörvényűségét, s ennek minden következményeit illetőleg. Messzebbre eső háttérben hagyatik fen némi kilátás Dalmáthonnak és az övidéknek a horvát-szlavon országokkal leendő szorosabb összeköttetéséhez — azonban a föltétel alatt, hogy a kivált politikai öntörvényűség fejében a birodalmi tanács részére engedmények tétessenek.

„Az udvari ideiglenes kormányzék udvari kancelláriává átváltoztatásának, meg egyes horvát-szlavon legfelsőbb törvényzék külön felállításának ígerete — azon egyetlen engedmény, melynek kell fentartania a déli szlávok ellenzéki szellemét a magyar hegemonia irányában. Azon kívánságot illetőleg, mely szerint a nemzeti nyelvnek kirekesztőleg közöllyen kellene lenni iskolában, törvényzésekkel és hivatalban — bár nem világosan — visszautasítják, végre pedig magát az országgyűlést bizonytalan időhatárig elnapolják, azaz felfeszítják.

„Ezen egész leirat tehát csaknem csupa visszautasítás tündött jellemzésű a jelenlegi miniszterium törekvéseinek, valamint azon legfelsőbb határozatnak, miszerint a központosítás eszméjének a február havi alaptörvény elvéhez képest muldatlanul valósnia kell.

„Ha megfontoljuk, mikép ezen leirat, habogy a felirat a közönség kívánságait kifejezi, képtelen a közmegelegedést helyreállítani; ha megfontoljuk, hogy a horvát-szlavon határokon közel eső s rokonfajú néptől birt török tartományokban Omer pasa fölött kivívott győzelmek következtében a déli szlávok felkelése terjedni kezd és erősödni; ha megfontoljuk továbbá, hogy sikerrel keesegtető ezen felkelés a délszlávok szlávágban reményeket gerjeszt, és elégedetlenséget támogat; midőn végre megfontoljuk Ausztria viszonyait az olasz és német kérdéshez: lehetetlen másképp megmagyaráznunk magunknak a zagrabi feliratra leérkezett tagadó választ, mint csak az által, miszerint a jelenlegi miniszterium egy azon időben az alkotmány körüli építkezési munka mellett, egyszersmind fegyveres munkatétellel is szándékozik vállalkozni.

„A „Wiener Zeitung“ meghazudtolta azon hírt, miszerint Ausztria és Törökország közt holmi dacz- s védszövettség jött volna létre a déli szláv forradalom irányában való erőly ellenállás végett; habogy amaz erőre kapván, nagyobb mérvet ölteni készülne. A formát illetőleg igaza van e a dolog érdemében, azaz magában a dologban, arról már — szabadjon kétkedni.

„Mert a szóban forgó leirat nekünk kétségtelen újmutatás arra, miszerint az osztrák kormány el van tőkélve, a déli szláv mozgalom ellenében az „ultima ratio“-hoz folyamodni. Igaz, az 1856-ki május hó 12-én létrejött nemzetközi szerződésnél fogva Ausztria, Francia és Anglia lekötelezték magukat a fényes porta területét épségben fentartani — bár csak a kül ellen. A mi ellenben a török birodalom a külörszak nélküli felbomlását illeti, — annak belső izgalom és belső forradalom után végbemenendő felbomlását, nincs az a nagyhatalom, melynek a párisi békét aláírt többi nagyhatalmak hozzájárulása nélkül, tehát egymagának joga volna Törökországban a honi forradalom ellenében beavatkozni. A „W. Z.“ tehát, tagadván a kérdéses szerződést, csak azt említteti, mikép a kormány jól tudja azon feltételeket, melyeken Törökországban lehetséges a beavatkozás, a mi mégis, a bécsi kormány felfogása szerint ki nem rekeszti a beavatkozás jogát akkor, midőn saját határai beavatkozás után való védelméről, midőn a tűzvész azon e célból való utasáról van a szó, hogy a szomszédnál támadt tűz saját gazdaságunkig el ne harapódzék.

„A császári leirat, felfogásunk szerint, annak a jele, miszerint az osztrák kormány, ha a szükség úgy hozza magával a szláv tűzvészét még a török földön is oltani indult.

Némileg erre vonatkozólag — írja a „Vidowdan“ nov. 14-ki számában a többnyire jól értesültnek látszó párisi levelő:

„Kétségen kívül lesznek ujságok, melyek azt fogják mondani, hogy nem igaz, miszerint Ausztria és Törökország közt titkos szerződés jött volna létre. Azonban a mit Önök táviratilag jeleztem, ugyancsak jó s megbízható forrásból merítettem. De azért még nincsen okunk felni attól a szerződéstől, legyen bár titkos vagy nyilvánvaló. Hisz mihelyt annak valóításához fogának, azon percében szétépik azt Európa egyéb nagyhatalmai, melyek is úgy állították fel a dolgot annak idejében, hogy hozzájárulások nélkül rajta nem se lehessen változtatni.

„A francia helyőrség Rómában meg fog szaporíttatni. — Ez azért van, mert most inkább mint valaha háborura számítanak, természetesen nem az olaszok ellen, miert is előre készülnek, hadd legyen készen mind annak idejében.

„Oroszthonból csak annyit jelenthetek, hogy megbízható és tekintélyes honfiaktól levelek érkeztek, melyek szerint a helyzet még sokkal aggasztóbb az orosz birodalomban, mint a lapok írják.

A „Dziennik Polski“-nak f. hó 12-kéről, — Bécsből tulajdonkép pedig — magából a birodalmi tanácsból írják:

„A bécsi politikai körökben a kétkedésnek bizonyos neme kezd lábra kapni a fölött, vajjon az amolyan erőszakos, alkotmányellenes eszűzők, melynek a Magyarországnak — részben alkalmazásba hozottak, részben pedig meg-

csak alkalmazásba veendő, megteszik-e a czélba vett hasznukat?

„Az october havi állapot nem kedvezik a kormánybeli körök s a birodalmi tanács többsége, a február havi közjog pedig kivétel, még a központosítás bevalott emberei nézete szerint is.

„Helyén lesz s a maga idején is a kérdés: vajjon Schmerling ur s az ő alkotmánya mi jót tettek már Ausztriának? — Hogy a nemzeteket ki nem elégtették, tudjuk, — hogy nem öregbítették a bizalmat és közhitelt, az is igaz, — hogy Ausztria külpolitikáját erős lábra nem állították, még az is való igaz.

S így tovább!

Ennek mintegy tizetes megerősítését a „Dziennik Polski“ ugyanazon számában annak londoni levelezője e hó 11-éről sok egyéb más küllégi tárgy után — írja:

„Soha még a közvélemény Angolhonban, mely nem igen szereti előrelátni azt, a mit magának nem kíván, nem látta előre oly világosan, se nem beszélte oly hangosan, mint mainap, hogy „háboru“ lesz. Ezen világos látásig az angolok csakugyan rögtön jutottak. A változás meggyőződésében pár nap alatt állott be. Az onnan van, hogy az angolok az európai béke fenntartását, vagyis inkább annak meghosszabbítását a bécsi kormányban a magyar nemzetvel való kiegyezkedéstől feltételezték. — A mint tehát a császári leirat (nov. 5.) megjelent, mely is Magyarországon megszünteti az alkotmányos kormányrendszert s annak helyébe a katonai uralmat lépteti, oda lett minden remény, minden hitök a béke fenállásába. Ehez képest valamennyi fenforgó körülményt most már tulsó oldalról magyarázzák. A hagyományos állam-politika s a régi békekötések szövegbe dobva, míg helyüket új eszmék foglalják el, nyszerű számítások és egybevetések. Ennekelölte a drágaságot, a pénzügyi zavarokat, a pártok meg nem elégedését Frankonban mind maganyai akadályul tekinték a francia császárra nézve a háborut megindítani; mai nap ellenkezőleg azok okul tekintetnek a háborus politikára nézve. A háboru ugyanily dicsőséggel, ha nem is sült kenyérről tartatja jól az éhezöket; a háboru munkát, foglalkozást ad a gyárvárosokban a munkás osztályoknak; ugyanaz lelkesedésbe hozza az elméket, figyelmeket a harcz mezejére irányozza, nem engedi elmékedésbe bocsátkozni szemközt a kedélytelen belállapottal. Végre pedig a határ kiebb terjesztése mindenkit kielégít s remü hallgatásra kényszeríti az elégedetlenséget.

Ebbeli állításaim megerősítését legyen szabad kivenatilag idéznem egyik cikkét a Saturday Review-nak.

„El kell ismerünk — írja a Saturday Review — miszerint a francziák császára ha ma háborut kezdene Ausztriával, különösen az angol közvélemény hangulata által támogatattak. Semmi kétség, hogy ezen háboru rendkívül népszerű volna Angliában. Tíz angol közül kilenczen szívből hajtanák, hadd győzzön a francia; sőt bár előre látnak, miszerint ennek fejében jutalomra tartand igényt a Rajnamelléken, s nem Olaszonban, bizony ezért az angolok közül senki nem fadadna panasza. Franciaország alkalmasint előkészíti már második skakitását Ausztriával s nem is titkolódzik, miszerint szándéka a Rajna balpartját hatalmába keríteni.“

„M. O.“

KÜLÖNFÉLEK.

— Muzem egyetünk e hó 25-én, a zord idő daczára is szép számmal egybesereglett tagok s részvevő közönség jelenlétében tartá meg évi rendes közgyűlését. Az ülést helyettes másodelnök Szabó József orvostudor és kir. tanácsos ő miga nyitotta meg az ő classicus tudományosság és művészet fontosságát s tanulmányozásának szükségességét fejtgető jeles beszéddel. Ezt követték Finály Henrik titkár urnak az igazgató választmány tudományos és belgazdászati működéséről, Bányai Vita pénztárnok urnak a pénztár állásáról, Brassai Sámuel természettudományiak öre és Szabó József könyvtárnok urnaknak illető szakmáikról jelentései. Ezen közérdekltséggel hallgatott előadásokból, melyeket egész terjedelmükben közzélni fogunk, örömmel értettük e közmívelődsi intézetünknek egy szellemi mint anyagi tekintetbeni gyarapodását, a muzemi tárgyak jelentékeny szaporodását, az alapötke növekedését, s azon örvendtes adatot, hogy a választmány 12 ezer forint körül járt építkezési költségek mellett sem volt kénytelen az alapötököt csak egy fillérig is megcsökkenteni. Ha volt, a mi bazafas örömtől zavarta, ez azon, csaknem személyeskedésig vitt polemizáló modor, mely a hivatalos jelentések egyikén keresztül vonult, s melyet az előadónak különben is sok életet nyújtó humora sem volt képes megmenteni az elfogulatlan hallgató visszatetszésétől. Mi nem szeretnők a criticán felülemelt tekintélyek számát, legyenek azok egyes személyek, vállalatok vagy egyesületek, szaporodni látni; s ha a közélet mendemondái, hírlapok szószátyárkodásai olykor talán nem érdemelt vádakát szórniak, ám toroljuk vissza azon a téren és oly fegyverekkel, a melyen és a minőkkel intézve volt a megtámadás, ne egy tudományos intézetnek a mivelődés történelmi forrásait szolgáló ügyleti okmányai. Az első ülés tárgyainak meg kell még említenünk, hogy gr. Lázár Miklós magán-körülményei miatt lelépett második elnök helyébe szavazattöbbséggel fenemlített helyettes másodelnök Szabó József orvostudor és kir. tanácsos ő miga választott meg. Dózsa Dániel távolléte miatt önként kilépett s Horvát Pius, Takács János és Gyulai Pál az alapszabályok értelmében kisorsolt választmányi tagok ujra megválasztattak; ezekhez járul mint szavazattöbbséget nyert új választmányi tag: Kővári László.

— A „Presse“ bites forrásból értesül, hogy gr. Nádasdy az erdélyi helyhatósági tisztviselőket körirat által a február 26-i alkotmány elismerésére akarja felszólítani. Azon hatóságok vagy tisztviselők, kik ezt nem tennék, le fognak vétetni. Csak miután az előzmények által az országgyűlési választások biztosítva lennének, véli gr. Nádasdy az országgyűlést egybehívandónak. E szerint az országgyűlés megnyitása februáriusig vagy mártiusig mindenesetre elhaladna,

de az erdélyi kancellária vezetői remélik, hogy ez eljárás által a reichsrath számára legalább tekintélyes kisebbségi választást biztosíthatnak.

— Ugyanazon lap írja, hogy gr. Mikó ő execa leköszönése 21-kén forma szerint végbement, s ismét azon hír kezd szárnyalni, hogy egy es. tábornok fogna Kolozsvárra küldetni helytartóul.

— Az „Ost d. P.“-nak írják Pestről, hogy a bétszemélyes és kir. tábla e hó 20-án közös ülést tartván, ebben Lonovics érsek, az új rendszabályok következtében felmerült nehézségekből kiindulva, indítványt tőn, hogy a kir. curia ő Felségéhez intézendő feliratában jelents ki, hogy mint alkotmányos felebbezési törvényszék, nem mondhat ítéletet oly perekben, melyek nem alkotmányos hatóságoktól származnak. Az indítvány elfogadtatván, a kir. curia ez értelembe fel fog irni ő Felségéhez.

— A birodalmi tanács nov. 22-ki ülésében Klandi indítványának első része, hogy senkit sem szabad rendes bírójáról elvonni, elfogadtatott. Az indítvány második része a kivételes bíróságokról, elvetetett.

— Bécsi hírek szerint ő Felsége az új rendszabályok behozatala alkalmával megrendelte, hogy a polgári és községi hivataloknál a kiszolgált katonák lehetőleg alkalmaztassanak. E rendelet figyelemmel tartására a kinevezési joggal felruházott főnökök utasítva vannak.

— A horvát-szlavoni főkörmányszék kieszközölte, hogy a Theresianumban horvát-szlavon és szerb tanszék állítottott fel az akademia alapítványából.

— A közlebről szülő városába Győrbe visszaérkezett Xantus János tudós bázánkfi, a pesti nemzeti muzeum számára, egyebek közt 300 darabból álló kolibri gyűjteményt is hozott, melyben oly fajok is vannak, minők egy európai muzeumban sem találhatók.

— A zágrábvárosi közegtanács e hó 12-kén és így éppen a horvát országgyűlés feloszlása napján, határozatul kimondotta, hogy a hozzá intézendő beadványok csak úgy fognak tekintetbe vétetni, ha nemzeti nyelven lesznek szerkesztve.

— Egy Horvátországban Körösön lakó Nemesics nevű közpolgár már több év előtt biztos gyógyszerert talált fel az ebdűt ellen, de e titkát még senki sem fedezte. Most a horvát helytartótanács alkudozásba lépett vele gyógyszerének köztudomásra juttatása iránt s N ezért 10,000 forintot kér.

— Krakkóban egy cseh társulatot oszlattak fel, melynek tagjai között több hivatalnok s két katonatiszt is volt.

— Egy francia végzés oly szert talált fel, mely által a krinolinokat tűzmentesekké lehet tenni. Az egész anyiból áll, hogy a keményítőbe felényli kréta vegyitendő, mi sem a kelme fejréségének, sem minőségének nincs ártalmára.

— Két ezimeres nemes levél iránt, melyeknek egyike Kövendi Bíró, a másik Czeglédy családokra szól utasítást tudunk adni.

POLITIKAI HIREK.

A „lefejezés és szabadság“ czim alatt a „Siécle“ egy cikket közöl, melyben többek közt így szól: Nemesak belügyeink rendezésével nyugtatjuk meg Európát s birjuk rá, hogy szüntesse meg roppant költségeit, melyeket a hadsereg fenntartására fordít. A bajt csak úgy hárítjuk el, ha akadályait megsemmisítjük. A surlódás okai csak úgy tűnnek el, ha a szabadság és igazság jogai egész Európában mindenütt megnyerik törvényes elégtételt. Hogy ez elégtétel aztán fegyver vagy diplomacia útján jöjön létre, az mindegy, de órájának valahára itnie kell. Vajjon egyezik-e a jog és igazsággal, hogy Velence a nép akarata ellenére idegen hatalom kezében van? Megegyezik-e a jog és igazsággal, hogy Olaszország nem szervezkedhetik s egysege nem alakulhat meg, mivel a pápai szék körüli armányok a rendeltetést folyton fenntartják? Megegyezik-e a jog és igazsággal Magyarország s Lengyenhon állapota, s hogy a keleti keresztények fejtelenség és nyomor martalékai a török kormány tehetetlensége miatt; hogy a Jon szigetek biába kéri Európát: mentené meg az angol védnökségtől? Nem! nem! Ezeknek egyike se egyezik a jog és igazsággal. Mind e függő kérdések nagyon terhelik Európát, s míg ezekből tart, addig le nem fegyverkezik, ha szinte mi leraknók is fegyvereinket. Pénzügyi valódi gazdálkodást csak a hadsereg leszállítása által nyerhetünk; ne ringassuk magunkat ábrándokban; míg e félelmes feladatok Róma, Velence stb. meg nem oldatnak, a leszállítás létre nem jöhet; meg kell tehát oldani azokat fegyver vagy diplomacia által.

— A kölni lap brüsszeli levelezője írja: A francia császár a Fould ur pénzügyi tervébe foglalt hadsereg apasztást leginkább Anglia megnyerése végett fogadta, s az egész rendszabály jobban meglepte a kormányköröket, mint a közönséget. Igaz ugyan, hogy Anglia támogatja a párisi kabinet olasz politikáját, kivált a római kérdésben; de a császár aligha a statusquot hosszason fenntarthatja, mindazon nyilatkozata mellett is, hogy a helyőrséget nem vonja vissza Rómából. Lesz némely pont tehát, mire nézve szükséges lesz megnyerni Anglia belügyezését. Brüsszelben aggódnak Ausztria helyzetén. Bármily kevés az itteni udvarnál a rokonszeny az olasz ügy iránt, nagyon örülnének, ha találnának valami oly közbenjárót, ki a siker némi reményével bocsátkozhatnék alkuba Velenczét illetőleg. Félelmet okoz itt a dolgok fordulata Ausztriában. Valamint Londonban, ugy itt is, e részben pessimisticus nézetben vannak. Ugy látszik, maga Bloomfield, bécsi angol követ, ki eddig jó reményben volt, most azon nézetre tért, hogy a mostani politika nem lesz sikeres.

— Az olasz parlament nov. 20-kán megnyitottott. Ricasoni mind az államtanácsban, mind a követek házában nyilatkozatokat tett a római kérdés tárgyában s az illető okmányokat előterjesztette. A kamrában Zupetta interpellálta a déolaszországi ügyeket illetőleg. Ricasoni készen nyilatkozott a feleletre, de a hasztalan viták kerülését kívánta. Déolaszország sebei olyanok, hogy orvos nem gyógyíthatja azokat; ez az idő és munka kérdése. Eme sebek-

ről szólni idővesztégetes volna. Csak elkerülhetlen bajok ismétlése volna az, melyeket egy kormány sem szüntethet meg. Ezért kéri a miniszterelnök a kamrákat, hogy hasztalan vitákkal az időt ne vesztégessek. Ő kész visszavonulni, mihelyt a nemzetnek nincs bizalma hozzá; de ha a követek apróságokkal bibelődnek, Olaszország szét fog bomlani újra. Proto Rómát illető javaslatot terjeszt elő s ezt a déolaszországi ügynél fontosabbnak mondja. Zupetta ragaszkodik kívánatához, hogy Ricasoni Déolaszország állapotáról felvilágosítást adjon. Ferrari pártolja Zupetta javaslatát s kívánja, hogy a követek háza Déolaszország állapotát felett vitatkozzék, mert ott a polgárháboru dühög, az elégtelenség általános, ott helytartóságokat változtatnak s oly tetteket követnek el, melyek az alkotmányt kérdéssé teszik. A szözlőt többször rendreutasítják. Cazzuti is Zupetta javaslatának tárgyalása mellett nyilatkozik. Saffi Olaszország közügyeinek tárgyalásakor kívánja e kérdést elővetetni. Zupetta csatlakozik ezen indítványhoz s visszaveszi javaslatát.

— Napoleon császár Forcade urhoz, volt pénzügyminiszteréhez sajátkezű levelet intézett, melyben megköszöni az állam érdekében tett becses szolgálatait, s melyet Fould ur, az új pénzügyminiszter, személyesen adott át.

— Mondják, hogy a híres Passaglia atya valamelyik egyetemhez tanárnak fog kinevezettni; sokat értekezik Ricasonival.

— Az utolsó Borgia e napokban halt meg. Mardéka volt Borgia Caesar, Machiavelli hese rokonságának.

— Az egész portugáliai királyi család betegségre és Ferdinánd infans halála miatt a nép nagyon ingerült. Többen a spanyol vasutársaságot gyanúsítják, s be akarják vádolni azon gyanu miatt, hogy tagjai a közlebről rendezett lakoma alkalmával a királyi családot megmérgezték volna. A nép e társulat tagjainak lakásait veres kereszttel jegezte meg, hogy rajtok boszut állbasson. 10-dikén zavarok voltak; a nép a spanyol munkásokra támadt. Későbbi tudósítások szerint azonban a rend ismét biztosítottott.

— A boszniai határokról, nov. 13-ról az „Agr. Ztg.“ következőleg ír a krajnai fölkelést illetőleg: „A krajnai törökök fölkelésök által nem kis bajt okoznak a császári kormányban; tökéletes föllejezvert zendülésben vannak ök. Az utósó eszköznek, melyet a bihási kajmakám Muhidin bei az ellenszegülőeknek engedelmességre térítése végett alkalmazott, éppen úgy siker nélkül maradt, mint az előbb alkalmazottak; mert utósó küldöttét a Zaptie Jusupa Etomagát ajánlataira adott nyers feleletekkel utasított vissza a Peciben összegyűlt felkelők. A felkelők ragaszkodnak azon határozatokhoz, hogy adót nem fizetnek, idegen török hivatalnokot (osmanlit) nem tűrnek, hanem előbbi — t. i. a tansimat kibocsátása előtti jogállapotjokba akarnak visszahelyeztetni. A fölkelés tüzhelye eddig a Casini, előbb Ostrozai nahia, s az Unán ineni török s Krupa Buzimi nahiahoz tartozó helyek. Csak a bihási nahiahoz tartozó török községek, melyek az Una, Klokot és osztrák határ közt fekszenek, nem csatlakoztak eddig a felkelőkhez. A fölkelők nyakasságából, melylyelfa Kaimakám ajánlatait visszautasították, s egyéb idevágó hírekkel azt lehet következtetni, hogy a krajnai fölkelők elszigetelve nem állanak, s hogy számítanak támogatásra, vagyis inkább nemcsak a bihási, hanem a banyankat sanschiák s a posaviuiaiak fölkelésére is, sőt magok sem csinálnak titkot azon szándékjokból, mely szerint, ha a boszniai vezír az ő leigáztatásokra rendes katonaságot fogna Krujináb küldeni, a boszniai bennszülött törökök a császári csapatok háta megett tömegesen fölkelendnek azok megsemmisítésére. Ezek tehát eltökélve vannak a legkomolyabb ellenállás kifejtésére, s mi, ha a török kormány Boszniában, nem tekinve saját gyengeségét, melyre a fölkelők számítnak is, a harcot elfogadja, határaink közelében ugyanazon jelenetnek leendünk tanui, melyet 1849-ben Tahir, — 1851-ben pedig Omer pasa alatt tapasztaltunk. A kaimakám e hó 9-kén küldötte által sürgette a vezirt Serajevóban, a szükséges csapatok haladéktalan elküldésére, hogy mielőtt a fölkelés nagyobb kiterjedést nyerne, a helyzet urává tehesse magát. A török hivatalnokok biztosan hiszik, hogy a vezir sietni fog a szükségelt csapatok Bihacs és Noviba küldetésével, melyeknek feladata leszen Krajnabá bevonulni, s a felkelő helyek elfoglalásával az ellenszegülésnek véget vetni. Ha jól vagyunk értesítve, a vezir nem rendelkezhetik jelenleg csak 3 zászlóaljjal Boszniában, ily csekély erővel pedig elegendőség volna a krajnai törökökkel harczba keveredni akkor, midőn a boszniai törökök rossz hangulatánál — s a török kormány nyilag nagyobb elégedetlenségénél fogva a mohamedanusoknak Bosznia vagy részére kiterjedhető fölkeléstől lehet tartani. A porta számára tehát egy második harci tér nyílik itt; Herczegovinában a keresztény — Boszniában a mohamedán fölkeléssel van dolga. Mint fog a török kormány e két fölkeléssel, ha háborura kerül a dolog, idegen beavatkozás nélkül sikeresen végezni, reánk nézve megfellethetetlen talány. A krajnai s a szomszéd nahibeli keresztény lakosság eddig békésen viseli magát, s mi részt sem vesz a törökök lázongásában; de ha valamely idegen befolyás a közelgő nagy zűrzavarban a török kormány helyzetét utasítva még a keresztényeket is fellázítandja, a török uralkodásnak Boszniában és Herczegovinában tönkrejűtását legalább is bizonyosnak tarthatni.“

Ujabbak. Abaujmegye főispánja, a legmagasabb megelégedés kijelentése mellett, felmentetett méltóságától s helyébe Lánzy József személynöki ítélőmester nevezetett ki administratorát.

— A „Sürgöny“ koholtnak nyilvánítja az „Ost. P.“-nak a kir. curia felirata állítólagos tartalmáról közlését.

— Ragusa, nov. 22. 10-kén éjjel 40 montenegroi bárka megtámadott egy török gőzöst a scutari tón. Több órai küzdelem után a montenegroiak jelentékeny veszteséggel visszavertek.

— Páris, nov. 22. A „Presse“ egyik mai cikke

a lefegyverkezés lehetlenségét illetőleg mondja: Miatán Ausztria, Olaszország, Angol- s Poroszország le nem fegyverkezhetik, vagy nem akar; Franciaország sem fegyverkezhetik le anélkül, hogy álláspontjáról le ne mondjon. Az egyetlen, mi megtörténhetik: a szabadságosok szaporítása, s idejük meghosszabbítása.

— Róma, nov. 21. A pápa a legjobb egészségnek örvend.

— Couza herceg három hó előtt a hatalmasságokhoz benyújtott memorandumában oda nyilatkozott, hogy az unió kérdésének megoldása halasztást nem tűr, mert különben a decz. 4-dikén összeülendő kamarák saját belátásuk által indítva fogják kimondani az uniót. Hogy az alkudozásokat megkönnyítse, később visszavonta a memorandum azon követelését, mely a választási rendre vonatkozott. Egyébiránt, látszat szerint leg-

alább ezen előterjesztések nem nagy benyomást okoztak.

— Varsóból e hó 20-ról írják: Ma délután azon hírelesnek állított hír terjedt el a városban, hogy Wieropolski már elhagyta Sz.-Pétervárt; s hogy oly engedékenységet hozna magával, melyek az országot megnyugtathatják. Azt is mondják, hogy táviratilag érkezett meg Sz.-Pétervárról a parancs az elfogatások megszüntetését illetőleg. Mindenesetre sokkal enyhébb szél lengedez az eddiginél s három nap óta befogatás nem történt.

— A lengyel határról, nov. 22. Tizenöt elítelt katonai kíséret alatt Orenburgba szállított. Decz. 1. kert püspök mai temetésén csak engedélyjegyekkel jelenhetni meg.

— Ragusa, nov. 23. Török tudósítások szerint Derwish pasa f. hó 21-én Piva mellett nyolcz zászló-

aljjal 8000 fölkelőt több órai csata után megfutamtott. A fölkelők vesztesége 300 halott, a törököké mintegy 100 ember. A számosan megsebesült fölkelők s montenegróiak Kolatahina betörvén, a hegyi-lakók s a nemrendes katonaság által elűzettek.

— Konstantinápoly, nov. 22. Fuad pasa nagy-vezírré, Ali pasa külügyminiszterre neveztettek.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről

November 25-ikén: Nemzeti kölesön 81.45. 5% Metalliques 68.—. Bank-részvény 745.—. Hitel-részvény 183.50. Váltó Londonra 138.40. Ezüst 137.75. Arany 6.56 1/2.

November 22-dikén: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 68.75. Erdélyi 65.50.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS.

(2—3)

Sz. 555. & 562. Árcsökkenési hirdetmény.

A beszerzei cs. kir. mlgs ker. pénzügyigazgatóság jelen 1861-ik év nov. 13-án és 16-kán 9710. és 9935. számok alatt, az erd. nmlgs orsz. kincstári igazgatóságnak jelen év oct. 30-án és nov. 2-án 20,688. és 18,839. számú kibocsátványai alapján kelt rendeletei folytán, a Szathmármegyében Mismagyaroson, és Kővárvidéken Kápolnok-Monostoron levő fiscalis részjóságokban mérnökieleg fölvetett építési reparatiók, alóli dízi kir. gazdasági ispánság által, helyben Dézsén, az ispánsági hivatal irodájában tartandó árcsökkenés után, a kevesebb pénzmenyiségről vállalkozóknak, jelen 1861-dik évi december 10-kén ki fognak adatni.

A fenn nevezett építési reparatiók ára összesen 899 frt 43 kr., a kápolnok-monostori reparatiók ára összesen 1355 frt 22 kr. o. é. vannak megállapítva.

Az árcsökkenés és kötvényi feltételeket érdeklő felvilágosító adatok, itt helyben Dézsén a kir. ispánsági hivatal irodájában mindenkoron megtekinthetők.

Vállalkozók a kifizetett napon reggeli 9 órára, helyben Dézsre, az illető kiküldési árak 10%-ával mint szokott bánatpénzzel (vadium), egy erkölcsi és vagyoni bizonyítványokkal ellátva meghívottnak, s ily módon ellátott offerthejüket a dézsi királyi gazdasági ispánsághoz a kiirt határidő előtt is benyújthatják.

A dézsi kir. gazdasági ispánság.

NEM HIVATALOS.

(379)

Közgyűlés.

(1—3)

A m.-valkói, kelezeli és k.-ujfalusi birtokosságnak december hó 2-kán estvél 6 óra-
kor közgyűlése lesz Kolozsvárt a mlgs báró Józika Lajos ur ö nga házában és elnöklöte
alatt, melyre az illetőket tisztelettel meghívja Gyarmathi Miklós, alinspector.

(371)

Kolozsvártt STEIN JÁNOSnál kapható:

100 Levélpapír, domboru fehér nyomattal kezdő betűkkel, vagy egész névvel, és hozzá 100 boríték **csak** 1 frt.

100 Látogató jegy domboru fehér nyomattal, mindkét oldalán szép fényes papíron 1 forint.

100 Látogató jegy fekete könyomattal 1 frt 40 kr. 1 frt 60 kr.

1 kötés szép fehér és jó író papír 2 frt 40 kr., még jobb és nagyobb 2 frt 60 krtól 8—10 frtig.

1 kővez jó író papír 10 kr., fehér jó író papír **csak** 12 kr., nagyobb és jobb 14. 18. 20. 22. 25 kr. és feljebb.

Minden egyéb író- és rajzeszközök is a legjutányosabb áron kaphatók.

Megrendeléseknél az illető öszveg bérmentett béküldése kéretik.

(378)

Egy 14—15 éves fiatal kerestetik kereskedői gyakornoknak
Tauffer Károly vegyes kereskedésébe Kolozsvártt.

(2—2)

Cs. kir.
szabadalmazott
és
első amerikai
szabadalmat nyert

atalán
kedvelt

ANATHERIN-SZÁJVIZE

bécsi fogorvos POPP J. G. urnak. Ára 1 frt. 40 kr. o. é.

Ezen tév óta használatban levő szájoz a fog- és szájrészekre nézve mint egyike a legjobb óvszereknek bizonyult be, magas és főfürasárok által tolette-eszközül használtatik, névszerint pedig a legkínzóbb orvosi egy-
méségek által számos bizonyítványokkal helyeseltetvén, minden további dicséretes fölösleges

FOG-OLOM.

melylyel az ember sajátkezüleg dughatja be odvas fogát. Ára 2 frt. 40 kr

Cs. kir. legm. hívalt.

ANATHERIN-FOGPÁSZTA. Ára 1 frt 22 kr.

NÖVÉNY-FOGPOR

Ára 36 kr. a. é.

Bizományosok:

Kolozsvártt: Wolff J. és Khudy J. gyógyszer. Tordán: Wolff G. gyógyszer. Szebenben: Zóhrer és Müller, Steiner gyógyszerész. Brassóban: Fabick János fia és G. János fia. Károly-Fehérvártt: Sander gyógyszer., Rusz, Wagner könyvtár. Segesvártt: Misselbacher J. M. Besztercén: Dietrich és Fleischer. Dézsén: Kremer S. Déván: Büchler A. Medgyesen: Foltbert gyógyszer. Nagy-Enyeden: Oberth J. gyógyszer. Nagy-Váradon: Janky J. Huzzela. Fogarason: Nehrer. Maros-Vásárhelyen: Bucher D. és Fogarasi. Balásfalván: Kovrig T. Szászvároson: Leonhardt J. és Wolsch gyógyszer. Szász-Régenben: Traugott és Wachner. Zilahon: Ifj. Ábrahám Gábor. Debreczenben: Bezler gyógyszer., Salzman, és Czának J. S.-A. Ujhelyt: Deutsch József. Szinyér-Várallyán: E. Gerber gyógyszer. Szathmáron: Weiss J. Márm.-Szigeten: Hoffman és Rath. Holdmező-Vásárhelyt: Wagner K. gyógyszer. N.-Károlyban: Jellinek gyógyszer. Nagy-Bányán: Tapp gyógyszer. Ö.-Marothon: Pfeiffer urak.

(377)

Felhívás.

(2—2)

Alóli kereskedőház, mely már hosszabb időtől Schmidt J. G. nevű ügynöke hol-
létéről semmi tudomással nem bír, s ennél fogva aggódik, miszerint annak valamely szeren-
csétlensége történt, ezennel bátorodik mindazokat, kik a fenn nevezett ügynök holletéről
közelebbi felvilágosítást adhatnának, fölkerini, az arra vonatkozó tudósításokat minél előbb
vele közölnötni, a netalán előforduló költségek teljes megtérítését igérvén.
Bécs, november 20-án, 1861.

Drasche Eduárd József.

(Bécs, belváros 667. sz.)

STEIN JÁNOS könyvtárusnál Kolozsvártt kapható: MEDGYES LAJOS

EGYHÁZI BESZÉDEK.

Uj folyam II-dik kötet, vagy az összes beszédek IV-dik kötete.

Ezen kötet 1858-ban a sajtó-hatóság által lefoglaltatván, csak
most láthata napvilágot.

Ára 1 forint 60 krajczár osztrák értékben.

Minden ország, mely magában meghasonlik, elpusztul!

Egyházi beszéd, melyet a sepsi-szentgyörgyi ev. ref. templomban tartott Nagy
Péter, kolozsvári ev. ref. pap. június 23-kán 1861-ben.

Ára 30 krajczár.

(A tiszta jövedelem a sepsi-szentgyörgyi ref. tanoda alaptőkéje gyarapítására fordítatik.)

Keresztény igazságok

egyházi beszédekben, melyeket különféle alkalmatosságokkal hirdetett, s a hivek
lelki épületére ujabbban is közrebocsát Fogarasi Mihály, vál. n.-kodári püs-
pök, sz. Egyed apátja, nagyváradi l. n. örkanonok sat. sat.
2 kötet ára 4 frt.

Kakas Márton politikai költeményei.

Kiadta Jókai Mór. Ára 1 frt 50 kr.

Az erdélyi Muzeum-egylet évkönyvei

I-ső kötetének 3-dik s utolsó füzele.

Ára 1 forint o. ért.

Az egész kötetnek ára 1 frt 70 kr.

A magyar polgári törvénykezés rendszere

az erszágbirói értekezlet által megállapított ideiglenes törvénykezési szabályok-
hoz alkalmazva írta Suhayda János jogtudor, köz- és váltó-ügyvéd.

Ára 2 fri 50 kr.

A magyar váltó- s kereskedelmi törvény és a magyar váltó eljárás

az 1840-ki XV. XVI. XVII. XVIII. XIX. és XX., úgy az 1844-ki VI. tör-
vényezikkekéből, az erszágbirói értekezlet által javaslatba hozott ideiglenes tör-
vénykezési szabályok szerint egybeilleszté Szeni Guszta kir. váltó-
feltörvényszéki bíró. Ára 2 frt.

Ertekezések

Titus Livius romai történeteinek X első könyve fölött.

Irta Machiavelli Miklós, magyaritá Pados János. Ára 3 frt 40 kr. o. é.

Kakas Márton naptára.

Okos emberek számára való Kalendárium. Ára 80 kr.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel. (Bel-farkasutca 74 sz.)